

Egbert Leiting

Legionella en cowboys

Herinnert u zich nog de legionella-uitbraken in Bovenkarspel en Amsterdam? Beide eisten een hoge tol. Er vielen doden en menig slachtoffer die ziek werd, zit de rest van zijn of haar leven met fysieke en psychische problemen opgezadeld. Inspanningen om legionellapreventie in drinkwatersystemen en koeltorens te verbeteren hebben sindsdien hun vruchten afgeworpen. Maar verdere verbetering blijft mogelijk, vertellen Anton van Senten en Egbert Leiting van de Werkgroep Legionella van branchevereniging Aqua Nederland

Drs. W. (Wietse) Buma, Merlijn Media BV

Aqua Nederland telt 70 leden die actief zijn in de meest uiteenlopende disciplines; van afvalwaterbehandeling tot legionellapreventie. Wat deze bedrijven allemaal met elkaar gemeen hebben, is dat ze expertise in huis hebben op het gebied van waterbehandeling. De vereniging biedt een ontmoetingsplek voor specialisten, zet zich in voor kennisopbouw en -uitwisseling en profileert zich als een belangenorganisatie, die regelmatig om de tafel zit met andere belangrijke spelers in het werkveld. Dan kan er gedacht worden aan relevante ministeries, ISSO, Kiwa en Uneto-VNI. Aqua Nederland fungeert daarbij onder andere als doorgeefluik naar andere partijen. De vereniging vertelt wat er leeft in de sector en levert tegelijkertijd een actieve bijdrage aan het opstellen van nieuwe wet- en regelgeving.

Voorzitter

Egbert Leiting is in het dagelijks leven werkzaam bij Kalsbeek. Dit adviesbureau neemt een breed scala aan werkzaamheden voor haar rekening. Van adviezen over legionellapreventie tot monsternamen, audits en reiniging van besmette drinkwaterinstallaties. "Kalsbeek levert een totaalpakket", verduidelijkt Leiting. Hij is behalve adviseur bij het bedrijf ook voorzitter van de Werkgroep Legionella bij Aqua Nederland.

Penningmeester

Anton van Senten verdient de kost als Product Application Specialist – Cooling bij GE Water & Process Technologies. Hij omschrijft zichzelf als "de technische man voor het koelwater". Van Senten bezoekt regelmatig bedrijven om koeltechnische problemen op te lossen, die variëren van corrosie tot legionellabesmettingen. Ook hij zit in het bestuur van de Werkgroep Legionella, en wel als penningmeester, maar nog meer "als actief lid".

Deregulering

Een natte koeltoren wordt gebruikt voor de afkoeling van een gebouw of een industrieel proces. De watertemperatuur in natte koeltorens is ideaal voor legionellabacteriën om zich te vermenigvuldigen. Bovendien kunnen de legionellabacteriën via de waternevel in de koeltorens eenvoudig in de lucht komen die mensen inademen. Althans, als de druppelvangsters slecht functioneren. Dit maakt natte koeltorens extra gevoelig voor legionellabesmetting. Het is volslagen onbekend hoeveel koeltorens er zijn in Nederland, vertelt Van Senten. Hij houdt het op een aantal tussen de 3.000 en 4.000.

Inventarisatie

Pogingen om een lijst aan te leggen zijn uitgelopen op een debacle. Voor Van Senten geen verrassing. "Door de deregulering zijn gemeenten nu zelf verantwoordelijk voor het toezicht op koeltorens, met uitzondering van de grote industriële installaties. Daar ligt het toezicht bij de provincie. Er zijn grote onderlinge verschillen als het aankomt op de kennis van en interesse voor het onderwerp, is mijn ervaring." Enige tijd geleden hebben gemeenten getracht om een inventarisatie te maken van alle koeltorens. "Daarbij vergat bijvoorbeeld een kleine gemeente de koeltoren op het eigen stadhuis te vermelden. Waarom? Ze waren niet in staat om koeltorens te herkennen." Hoewel Aqua Nederland zelfs aanbod om assistentie te verlenen bij de inventarisatiepoging, "pakten de gemeenten de handschoen niet op om samen te gaan werken. Het enige waar ze interesse in hadden waren kant-en-klare lijstjes van onze overzichten met koeltorens." Maar, zegt Van Senten, niet alleen het toezicht laat te wensen over, ook de wetgeving en richtlijnen schieten tekort. Zo beschrijft het Arbo Informatieblad AI-32 weliswaar de 'best practice' voor het beheersen van legionellarisico's in proceswatersystemen, maar is dit niet wettelijk verankerd.

"Aandacht voor legionella verslapt"

Achterlopen

Ook in drinkwaterland lopen specialisten tegen dat probleem aan, heeft Leiting ondervonden. Er is veel wetgeving, waaraan richtlijnen (BRL's) zijn verbonden, maar die kan niet de ontwikkelingen op het gebied van

alternatieve technieken bijbenen. Zo is op een aantal terreinen de wetgeving vernieuwd, maar blijven de richtlijnen achter. Dat schept onduidelijkheden, waardoor ruimte ontstaat voor verschillende interpretaties. Bijvoorbeeld over de toepassing van meetprotocollen en de invulling van het beheer. "Er is dringend een update nodig om cowboyachtige toestanden te voorkomen", waarschuwt Leiting.

Alternatieve technieken

De voorzitter van de werkgroep Legionella is wel te spreken over de verruiming van wettelijke mogelijkheden om legionellapreventie toe te passen met alternatieve technieken in installaties. Alternatieve legionellapreventietechnieken zijn er in alle soorten en maten. Van poortwachterssystemen, die bacteriën (zoals legionella) eruit filteren of met UV bestrijden tot elektrochemische technieken, zoals anodische oxidatie en koper-zilverionisatie. Poortwachterssystemen zijn toegestaan in alle collectieve installaties (zowel prioritair als niet prioritair) en mogen ook preventief worden toegepast. De elektrochemische technieken mogen alleen toegepast worden in prioritaire installaties, zoals zorginstellingen en hotels, waar structurele problemen met legionella zijn.

Temperatuur verlaging

Gunstige ontwikkelingen dus, toch blijft alertheid geboden als het aankomt op legionellapreventie in drinkwaterinstallaties, waarschuwt Leiting. Zo lossen poortwachterssystemen geen bestaand legionellaprobleem op, maar zal eerst reiniging/desinfectie moeten plaatsvinden. Bovendien vergt het beheer en onderhoud een bepaalde discipline, die, zoals de praktijk uitwijst, niet altijd in acht wordt genomen. Leiting wijst daarnaast op een voorstel om onder bepaalde voorwaarden de temperatuur te verlagen van 60 naar 50°C in drinkwaterinstallaties. Hij heeft daar zo zijn bedenkingen bij. "Levert die maatregel nu echt veel energiewinst en kostenbesparingen op of niet? Wat is het effect op legionella en andere bacteriën? Wat zijn de gevolgen voor de drinkwaterinstallatie? Volgens mij is er aanvullend onderzoek nodig om dat echt helder te krijgen. Hoe dan ook, effectieve legionellapreventie begint eigenlijk al een stap eerder. Bij de aanleg van drinkwaterinstallaties. Daar zie ik al van alles fout gaan, bijvoorbeeld drinkwater- en cv-leidingen die te dicht bij elkaar liggen of weinig gebruikte tappunten die niet doorstromend worden aangesloten. Welke legionellapreventietechniek er vervolgens het best kan worden toegepast, is pas stap twee."

Flexibiliteit

Hoe is het eigenlijk gesteld met de legionellapreventie in koeltorens? "Op dit moment wordt er bij grote koeltorens gebruik gemaakt van chloorbleekloog en bij kleinere exemplaren van biocides", vertelt Van Senten. "De milieuwetgeving wordt echter voortdurend aangescherpt. Het Rijk wil dat we steeds kleinere hoeveelheden gaan gebruiken, zodat de milieuschade beperkt blijft. Eigenlijk zou de overheid zich wat flexibeler moeten opstellen, per situatie moeten beoordelen wat wel of niet redelijk is. Maar ja, dat vereist een bepaalde 'know how' bij Rijkswaterstaat en Waterschappen, die er vaak niet is. Ze hebben wel specialisten in dienst, maar dat zijn door de band genomen breed gevormde specialisten."

Verslappen

Milieuvriendelijke alternatieven voor biocides en chloorbleekloog zijn wel voorhanden, maar hebben hun waarde nog niet bewezen in de praktijk. Daarnaast verwacht Van Senten niet dat er op korte termijn 'betere' biocides op de markt komen. De reden ligt voor de hand: "De ontwikkeling van nieuwe biocides vereist forse investeringen en lange testtrajecten." Al met al weinig vrolijke geluiden. Van Senten maakt zich dan ook zorgen over de toekomst. Hoewel het exacte cijfer onbekend

is, verwacht hij dat het aantal koeltorens ongeveer hetzelfde zal blijven. "In de industrie wordt nauwelijks bijgebouwd, bij gebouwbeheer zien we zelfs een afname. Anderzijds is er wel een groei te bespeuren van het aantal datacenters met koeltorens. Kijk, ik verwacht niet snel een nieuwe legionella-uitbraak zoals in Amsterdam het geval was. Er is nu meer aandacht voor detectie. Maar ik merk wel dat de aandacht voor het onderwerp 'an sich' aan het verslappen is."

"Alertheid blijft geboden"

Regierol

Hoewel ook Leiting zijn reserves heeft, klinkt hij wat optimistischer over de toekomst. "Ik verwacht dat de wetgeving een eenduidiger karakter krijgt. Op technisch vlak voorzie ik een doorontwikkeling van alternatieve technieken en mogelijkheden voor digitaal beheer. Wat wel een zorgkindje blijft, zijn de woningcorporaties. Die kampen met slinkende budgetten en dat kan negatief doorwerken in hun legionellapreventie. Zeker, en dat geldt over de hele linie" - Van Senten sluit zich er dan ook volmondig bij aan - "als opdrachtgevers niet intern duidelijk de regierol bij iemand neerleggen voor de legionellapreventie. Want je kunt als branche en Aqua Nederland wel hemel en aarde bewegen, maar uiteindelijk blijft de drijver van de inrichting, zoals het zo mooi heet, de eindverantwoordelijke voor legionellapreventie."

Anton van Senten, penningmeester van de Werkgroep Legionella van branchevereniging Aqua Nederland